

جاده استراتژیک فاو - بصره

نویسنده: یحیی نیازی

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

تهران ۱۳۹۱

سرشناسه: نیازی، یحیی، ۱۳۴۶.

عنوان و نام پدیدآور: جاده استراتژیک فاو - بصره/ نویسنده یحیی نیازی.

مشخصات نشر: تهران: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۳۲۸ ص، مصور.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۴۳-۳۷-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا.

موضوع: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹ - ۱۳۶۷ - عملیات والفجر ۸ - فاو - خاطرات.

شناسه افزوده: سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس.

رده بندی کنگره: DSR ۱۶۰۷/۱۶۰۷ و ۱۳۹۱

رده بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۳

شماره کتابشناسی ملی: ۲۹۱۹۳۳۰

مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

جاده استراتژیک فاو - بصره

نویسنده: یحیی نیازی

ناظر علمی: دکتر حسین اردستانی ■ ویراستاران: سیدحمید رحمتا - هادی مرشدی

صفحه آرای: سعیده افشین افشار ■ طرح جلد: مهدی باقری

چاپ: آرین ■ ناظر چاپ: محمد بهروزی ■ چاپ اول: ۱۳۹۱ ■ شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۹۰۰۰ تومان ■ شابک: ۰-۳۷-۵۴۴۳-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق متعلق به مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس است.

نقل از کتاب با ذکر مأخذ مجاز و هر گونه بهره‌برداری دیگر منوط به اجازه کتبی این مرکز می‌باشد.

مراکز پخش:

۱. تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، ساختمان ناشران، طبقه اول، شماره ۴، تلفن ۶۶۴۸۱۵۳۱

۲. تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، انتشارات مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس

۳. خرمشهر، جنب مسجد جامع، بازار شهید محمد جهان‌آرا، شماره ۲۷

فهرست مطالب

مقدمه	۹
-------	---

فصل اول: عملیات والفجر ۸

۱. قبل از فاو	۱۳
تلاش برای رهایی از بن بست	۱۳
عملیات خیبر	۱۸
عملیات بدر	۲۱
فاو، انتخاب جدید	۲۴
۲. نگاهی اجمالی به عملیات والفجر ۸	۳۰
طرح مانور	۳۰
سازمان رزم	۳۱
در آستانه‌ی عملیات	۳۲
شروع عملیات	۳۹
محورهای سه گانه	۴۳
۳. غافل گیری	۴۹
غافلگیری دشمن در گام اول	۴۹
روز اول عملیات	۵۰
روز دوم	۵۹
منابع فصل اول	۶۳

فصل دوم: نبرد سنگین در جاده‌ی استراتژیک

۱. بیداری از خواب	۶۷
سرآغاز هوشیاری دشمن	۶۷

۷۰	شب سوم
۷۴	روز سوم
۷۹	۲. آخرین تیر کمان
۷۹	ورود نیروهای گارد ریاست جمهوری عراق به میدان نبرد فاو
۸۰	نگاهی گذر به سازمان گارد ریاست جمهوری عراق
۸۲	جاده‌ی استراتژیک فاو
۸۴	شب چهارم: حمله‌ی پیش‌دستانه‌ی رزمندگان اسلام
۹۲	منابع فصل دوم

فصل سوم: هدایت و فرماندهی قرارگاه خاتم الانبیا(ع)

۹۵	یگان‌های سپاه پاسداران، قبل از شروع پاتک لشکرگارد صدام
۱۱۴	منابع فصل سوم

فصل چهارم: حمله‌ی لشکر ۲۵ کربلا از وسط جاده

۱۱۷	لشکر ۲۵ کربلای سپاه پاسداران
۱۲۴	سازمان رزم لشکر در عملیات والفجر ۸
۱۲۶	در آستانه‌ی عملیات
۱۳۵	شب چهارم: حمله از وسط جاده به لشکرگارد
۱۵۶	منابع فصل چهارم

فصل پنجم: حمله‌ی لشکر ۱۴ امام حسین(ع) از جناح راست جاده

۱۶۱	حمله‌ی لشکر ۱۴ امام حسین(ع) از جناح راست جاده
۱۶۲	مأموریت در عملیات والفجر ۸
۱۶۷	سازمان رزم لشکر ۱۴ در عملیات والفجر ۸
۱۶۸	در آستانه‌ی عملیات
۱۷۰	شب اول عملیات
۱۷۳	روز سوم
۱۷۴	شب چهارم: حمله به گارد صدام
۱۷۴	سازمان رزم لشکر ۱۴ برای انهدام لشکر گارد
۲۰۶	منابع فصل پنجم

فصل ششم: حمله‌ی لشکر ۸ نجف اشرف از جناح راست جاده

۲۱۱	لشکر ۸ نجف اشرف
۲۱۴	مأموریت در عملیات والفجر ۸
۲۱۵	سازمان رزم لشکر ۸ نجف در عملیات والفجر ۸
۲۱۶	آموزش
۲۱۷	آماده‌سازی منطقه
۲۱۷	توجیه فرماندهان و نیروهای عملیاتی
۲۲۰	در آستانه‌ی عملیات
۲۲۱	شب و روز اول عملیات
۲۲۲	شب دوم
۲۲۴	روز دوم عملیات
۲۲۸	شب سوم عملیات
۲۳۰	حمله‌ی لشکر ۸ نجف از جناح راست به گارد جمهوری عراق
۲۴۸	منابع فصل ششم

فصل هفتم: حمله‌ی لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع) از سمت کارخانه‌ی نمک

۲۵۳	لشکر ۱۷ علی بن ابی طالب (ع)
۲۵۴	مأموریت در عملیات والفجر ۸
۲۵۶	آماده‌سازی منطقه
۲۵۹	آموزش
۲۶۲	سازمان رزم
۲۶۳	در آستانه‌ی عملیات
۲۶۴	شب اول
۲۷۰	صبح روز اول
۲۷۳	شب دوم
۲۷۴	روز دوم
۲۷۵	روز سوم
۲۷۶	شب چهارم حمله به لشکر گارد عراق
۲۸۶	منابع فصل هفتم

فصل هشتم: حمله‌ی لشکر ۳۱ عاشورا از جناح چپ

۲۸۹	لشکر ۳۱ عاشورا
-----	----------------

۲۹۰		مأموریت در عملیات والفجر ۸
۲۹۱		سازمان رزم
۲۹۳		آماده‌سازی منطقه
۲۹۵		شناسایی
۲۹۸		توجیه فرماندهان گردان و واحدها
۳۰۰		در آستانه‌ی عملیات
۳۰۲		شب اول عملیات
۳۰۶		شب دوم
۳۰۷		شب سوم
۳۰۷		شب چهارم
۳۱۰		منابع فصل هشتم

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۳۲۰		منابع
۳۲۱		تصاویر

اواخر بهمن ۱۳۶۴، عملیات والفجر ۸ در میان بیم و امید و با اضطراب و نگرانی بسیار به منظور تصرف شهر بندری فاو عراق آغاز می‌شود. در ابتدا کسی مطمئن نیست که روزهایی روشن و امیدبخش در راه باشد، اما با فرا رسیدن صبح ظفر و طنین بانگ تکبیر دلاوران خط‌شکن در آسمان منطقه، خیلی‌ها سر به سجده‌ی شکر نهاده، اشک شوق از چشمانشان جاری می‌شود و نصرت الهی را با همه‌ی وجود احساس می‌کنند. عراقی‌ها که به شدت غافل‌گیر و سردرگم شده‌اند، دو سه روز اول، قادر به اقدامی کارساز نیستند. فتح فاو در سطح منطقه‌یی و بین‌المللی، بازتاب گسترده‌یی داشته و آبروی سیاسی - نظامی سردار قادسیه را زیر سؤال برد. صدام به محض این که از شکست سنگین نیروهایش در فاو با خبر می‌شود، همه‌ی قوا و امکاناتش را به کار می‌گیرد، تا آب رفته را به جوی بازگرداند. او می‌داند که آبروی سیاسی - نظامی‌اش در گرو بازیگیری این شهر مهم بندری است. به همین منظور، بعد از ظهر روز سوم عملیات والفجر ۸ یگان زبده و مجهز ارتش عراق، یعنی لشکر گارد ریاست‌جمهوری وارد میدان نبرد فاو می‌شود. غروب همین روز، فرماندهان سپاه پاسداران از لشکرکشی صدام آگاه شده و با پیش‌دستی به طرح‌ریزی و اجرای حمله‌یی غافل‌گیرکننده، بزرگ‌ترین شکست دوران جنگ را به لشکر گارد صدام تحمیل می‌کنند.

پس از گذشت سال‌ها، هنوز هم برای کسانی که در عملیات فاو حاضر بوده‌اند، «جاده‌ی استراتژیک» نامی آشنا و پرماجرا است؛ این جاده یکی از سه جاده‌یی است که، بندر فاو را به عراق متصل می‌کنند. اگر حماسه‌آفرینی‌های رزمندگان اسلام در شب چهارم عملیات والفجر ۸ در این محور، لشکر گارد صدام را به زیر

نمی کشید، شاید سرنوشت عملیات والفجر ۸ به گونه‌ی دیگری رقم می خورد. فتح فاو یکی از عملیات های مهم، پیچیده و طولانی دفاع مقدس است. این نبرد تاریخی ابعاد گوناگونی دارد که پرداختن به هر یک از آن ها برگ های زرینی از کتاب مقاومت ملت ایران را رقم می زند. در کتاب حاضر با نگاهی مستند و فشرده، نبرد رزمندگان اسلام با لشکر گارد ریاست جمهوری عراق در محدوده‌ی جاده‌ی استراتژیک فاو - بصره ترسیم شده است. توصیف وقایع بیش تر با استفاده از اسناد و منابع دست اول و زنده صورت گرفته و کانون توجه کتاب معطوف به منابع آرشیو مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس بوده است، البته به منظور تکمیل جنبه های پیرامونی بحث از سایر کتاب ها، نشریات، گفت وگو با فرماندهان، راویان و رزمندگان حاضر در این نبرد بی همتا نیز استفاده شده است.

کتاب جاده استراتژیک فاو در هشت فصل تنظیم شده است: فصل اول، به تبیین چارچوب و زمینه های بحث می پردازد و هفت فصل دیگر، تصمیم گیری، ماهیت و عملکرد یگان های سپاه پاسداران در انهدام لشکر گارد صدام را تشریح؛ و با استناد به نتایج و تحلیل فرماندهان، این بحث را جمع بندی می کند. جدید و بی سابقه بودن موضوع، کمبود اطلاعات میدانی، ناصله گرفتن افراد مطلع از متن واقعه و فراموش شدن برخی جزئیات، کافی نبودن منابع و... از جمله محدودیت هایی است که مانع از تحقق همه‌ی اهداف این پژوهش شده است.

گفتنی است، ایده‌ی اولیه‌ی نگارش این کتاب را جناب آقای دکتر حسین اردستانی مطرح کردند و پس از بررسی های بسیار، طرح تدوین کتاب تهیه و نگارش آن با نظارت مستقیم ایشان آغاز شد. در پایان از مساعدت و راهنمایی های دقیق و راه گشای دکتر حسین اردستانی، تلاش های آقایان احمد نصرتی، سهراب گنجمراد و حمید رهنما و خانم ها اینانلو، صبح گل، مرشدی و رستمی نهایت قدردانی را داشته و امیدوارم از نظرها، راهنمایی ها و پیشنهادهای خوانندگان و صاحب نظران حوزه‌ی ادبیات دفاع مقدس بیش از پیش بهره مند شوم.